

למה מורים שמפרישים לקרנות ההשתלמות של המורים מתמלכדים ופוגעים בעצמם

ישנה טענה רווחת הסוברת כי קרנות השתלמות למורים הינן כדאיות מבחינה כלכלית היות ובהן המורה מקבל הפרשה גדולה יותר מהמעסיק, דבר שמגדיל את הרווחיות באותה קרן. מפני שבעיני לעיתים קרובות זהו מצג שווא, ובמקרים רבים המצב הוא הפוך וקרנות ההשתלמות של המורים אינן כלל מוצר כדאי למורים, בפערים שלעיתים מגיעים למאות אלפי שקלים ומעלה, לטובת אפשרויות אחרות, החלטתי לכתוב סקירה קצרה שעושה מעט סדר בנושא זה ובכלל בנושא קרנות ההשתלמות.

לפני כן אעיר :

גם אם הדברים נראים כדקדקנות של חובבי פיננסיים, חשוב לציין שלא מדובר בסכומים זניחים בכלל, אלא בסכומי שמצטברים לסכומי עתק, שיש להם השלכות על העתיד הפנסיוני של המורה (כפי שניתן לראות בטבלאות בהמשך המאמר).

הערה טכנית

מומלץ לצפות במסמך זה בעזרת מחשב היות וברירת המחדל של האפליקציה לא מראה את ההערות שכתבתי שייתכן ותמצאו בהם עניין, בנוסף, הן נחוצות לקבלת תמונה מלאה יותר של הדברים. במידה והנכם מעוניינים לקרוא מסמך זה דרך פלאפון ניתן לראות את ההערות אם לוחצים על שלושת הנקודות בצד שמאל למעלה ואז על "פריסת הדפסה".

על מנת להקל על מי שקריאה זו ארוכה מדי עבורו, הכנתי תקציר למאמר. עם זאת, מומלץ מאוד לקרוא את כל המאמר בצורה מלאה על מנת להגיע לבהירות בנושא זה.

תקציר המאמר

א. שוק ההון הינו חלק מהותי מהכלכלה, של כולנו. השקעה במניות היא ההשקעה הרווחית ביותר, בפערים משמעותיים ביותר. אופי ההשקעה במניות מתבטא בכך שמדי פעם ערכן יורד. עם זאת, מאז ומעולם השוק תמיד ידע לתקן את הירידות, ולכן חשוב מאוד להשקיע בצורה מנייתית, במידה ומשקיעים לטווח ארוך (כמה שנים ומעלה), ולזכור שגם אם יש ירידות, לא למשוך כספים בזמן ירידה, אלא לתת למניות לתקן את הירידות. כולנו מושקעים בשוק ההון דרך הפנסיה וקרן ההשתלמות, התעלמות מכך עולה ביוקר.

ב. קרן השתלמות הינו אפיק השקעה שמוזרמים אליו כספים רבים, הייחודיות שלו היא העובדה שזו השקעה פטורה ממס, בניגוד להשקעות אחרות החייבות במס בשיעור 25% על הרווחים. בקרן השתלמות הכסף סגור לשש שנים וניתן למשיכה ללא תנאי החל מהשנה השביעית. עם זאת, בגלל התנאים המיוחדים של קרן השתלמות יש היגיון רב בשמירת כספים אלה כחסכון לטווח ארוך.

ג. קרן השתלמות ייעודית למורים- מורים יכולים, אך לא חייבים, להפריש לקרנות השתלמות למורים, שם המעסיק מפריש עוד 0.9% על חשבון עבור המורה. עם זאת לקרנות אלו יש חסרונות משמעותיים מאד:

1. ניתן לקבל את מלוא הכספים, כולל התוספת מהמעסיק רק אם יוצאים לשבתון, פורשים או מתים.

2. גם את הכסף ללא התוספת ניתן לקבל רק אם עומדים בכללים נוקשים ביותר שהעיקריים הם: אחרי גיל 55/ אחרי יציאה לשבתון ו-14 שנות ותק או אחרי גיל 50/ הגשת בקשה לוועדת חריגים עקב מצב קשה. מלבד שתנאים אלה אינם קיימים בקרנות השתלמות רגילות, מורה שמושך בתנאים אלה לא זוכה לקבל את התוספת מהמעסיק אלא משאיר אותה בקרן! (בנוסף הם דוחפות מורים רבים לצאת לשבתון ולפגוע בחסכוניותיהם.)

3. קרנות המיועדות למורים אינן קרנות עם חשיפה גבוהה למניות, ולכן כהשקעה לטווח ארוך קרנות אלה אינן משתלמות כלל, בפערים שמגיעים למאות אלפי שקלים ויותר, גם במידה ומושכים את הכסף עם התוספת מהמעסיק (עיינו בטבלאות ההשוואה למטה). בשורה התחתונה, קרנות אלה מתנהלות עם כללים נוקשים, ואינן רווחיות לטווח ארוך.

- ד. קרנות אלה כן טובות ומותאמות למי שמתכוון לצאת לשנת שבתון. אולם מי שלא הפריש לקרן השתלמות ייעודית למורים אינו יכול לצאת לשבתון, אלא לחל"ת.
- עם זאת, יציאה לשבתון פוגעת קשות במורה, גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה תעסוקתית, כפי שיבואר. בנוסף, על מנת לצאת לשבתון מספיק להפריש לקרנות אלה כ- 6-8 שנים, לאחר מכן ניתן להפריש לקרן אחרת. בד"כ זוהי טעות להפריש לטווח זמן ארוך יותר, גם למי שמעוניין בשבתון.
- ה. מורה שעומד בתנאי המשיכה יכול לנייד את הכסף (להעביר אותו לקרן השתלמות אחרת), בניכוי התוספת מהמעסיק. אולם מורה שלא עומד בתנאי משיכה לא יכול לנייד את הכסף. פתרונות למצב זה מוצעים בסוף המאמר.
- ו. נספח- למה גם לפי רפורמת עוז לתמורה קרנות ההשתלמות של המורים ויציאה לשבתון הינם קרובים לאחזת עיניים מבחינה כלכלית.

המאמר המלא

כדי להבהיר את משמעות העניין הזה בפרט ואת השיקולים לכאן ולכאן בנושא עלי להרחיב מעט, בתחילה נסקור במבט מהיר את שוק ההון ואת מידת הרלוונטיות שלו לחיים של כל אחד.

לאחר מכן נסקור את קרנות ההשתלמות הרגילות, אלה שמלבד עובדי ההוראה כל שאר המפקידים במשק שייכים אליהם.

לאחר מכן נסקור את קרנות ההשתלמות הייעודיות למורים, נעמוד על היתרונות ובעיקר על החסרונות המובנים בהם. בסופו של דבר נבחן מהן האפשרויות שניתן לעשות בנושא זה בשורה התחתונה, לכתחילה ובדיעבד.

על מנת להבין את התמונה המלאה אקדים כמה דברים שייטכן שלרבים הם טריוויאליים, אבל היות והם הכרחיים להבנת העניין אכתוב אותם בכל זאת.

לפני הכל אדגיש שיעוץ בתחום הפנסיוני ובתחום ההשקעות מותר ע"פ חוק רק ליועץ בעל רישיון בתחום, אני לא מחזיק ברישיון כזה ולכן אין לראות כלל בכל הכתוב ייעוץ בתחומים אלה, אלא חומר לימודי ונקודות למחשבה בלבד.

בנוסף, (היות ואין לי שום רצון להיגרר לתביעות על הכתוב לקמן) אני מדגיש שכל האמור הינו בבחינת לכאורה בלבד, והינו חומר שאין להסתמך עליו אלא יש לבדוק את הדברים במקורם. אפילו אומר שכל האמור לקמן הינו תחושות בטן שלי ולא יותר, ולכן חשוב לבדוק באופן עצמאי את הדברים.

א. שוק ההון

אחד היסודות של הכלכלה המודרנית הוא שוק ההון. בשוק ההון נסחרים שני דברים עיקריים: מניות ואג"חים. מניות הן, בהכללה גסה, זכויות המקנות בעלות על חברות שונות כך שכאשר החברות מרוויחות בעלי המניות מרוויחים ולהפך. המוצר העיקרי השני הוא אג"חים שפירושו אגרות חוב, כלומר הלוואות לגופים שונים שהם בעיקר מדינות או חברות מסחריות, ועל הלוואות האלו מקבלים ריבית.

מניות לעומת אג"חים:

בנושא זה חשוב להבין- השקעה באג"חים נחשבת השקעה סולידית יותר כיוון שבאפיק זה תנודות השווי של הכסף המושקע הינן קלות מאד, כך שבד"כ ערך אג"ח שנקנה לא יעלה או ירד בצורה דרסטית. עם זאת גם התשואה שמקבלים באג"חים הינה נמוכה ביותר ועומדת בסביבות ה-2% בעשורים האחרונים (בעשור וחצי האחרון בעקבות כל מיני מגמות במשק העולמי תשואת האג"חים שואפת ל-0 ומטה).

מניות, לעומת זאת, הינן אפיק תנודתי ותוסס הרבה יותר. ערכן של המניות שבהן מושקע הכסף עולה הרבה יותר מאשר ערכם של אג"חים, אלא שבתקופות מסוימות, שמזדמנות באופן תמידי מדי פעם, יכול ערכן של המניות יורד. לכן בפועל גם התשואה שמקבלים על כסף שמושקע במניות הינה גבוהה בהרבה מהתשואה על אג"חים.

לשם המחשה, מדד ה- **s&p 500** האמריקאי שמשקף את שווי המניות של 500 החברות הגדולות ביותר בארה"ב עולה בסביבות 10% לשנה¹ (בעשור האחרון מדד זה עלה בכ- 14.5% לשנה בממוצע).

אולי יאמר האומר שהפרשי התשואה האלה הם נחמדים אבל הפרש כזה אינו דבר כ"כ משמעותי ב"כ. כתשובה לטענה, אומר שלשם חישוב נכון יש לקחת בחשבון לא רק את הפרשי התשואות אלא גם את אפקט הריבית דריבית². כלומר- נניח שהרווחנו 8% (-לשם השמרנות) בשנה א, אזי בשנה ב נקבל ריבית לא רק על סכום ההשקעה הראשונית אלא גם על הריבית משנה א, בשנה ג נקבל ריבית גם על הקרן וגם על הרווחים משנים א-ב וכן הלאה (דבר שנקרא בימים טרופים אלה גידול אקספוננציאלי).

לשם המחשה נניח שאנו משקיעים 50,000 ש"ח (שזהו סכום נמוך ביותר ביחס לסכומים שכולנו משקיעים בקרנות השתלמות ופנסיה, כפי שנראה):

ברוח של **2%** בממוצע לשנה נקבל:

אחרי 5 שנים: 55,000

אחרי 10 שנים: 60,900

אחרי 20 שנה: 74,300

אחרי 30 שנה: 90,500

לעומת זאת, אם נשקיע את הכסף באפיק שיניב תשואה ממוצעת של 8% בשנה נקבל:

אחרי 5 שנים: 73,400

אחרי 10 שנים: 108,000

אחרי 20 שנה: 233,000

אחרי 30 שנה: 503,000³

כלומר ניתן לראות שבטווח הארוך הבדלים בין אחוזי תשואה יוצרים הבדלים ניכרים ביותר בסכום הכסף שהצטבר, וכמובן שכלל שסכום הכסף המושקע יהיה גדול יותר אז הפערים יגדלו בהתאמה.

חשוב מאוד להבין שלמרות שלהשקעה במניות יש אלמנט של סיכון מסוים בגלל התנדבותיות, כלומר הירידות שמגיחות מדי פעם. עם זאת, בכל מאות השנים האחרונות שבהם קיימות בורסות ברחבי אירופה וארה"ב, **בטווח הארוך שוק המניות תמיד עלה**. גם הירידות היו לזמן מוגבל, שאחרי השוק התאושש, תיקן את הפסדים והמשיך להרוויח⁴, **לכן חשוב להבין ששוק ההון אינו קזינו אלא מקום שבו, כל עוד העולם קיים, המשקיעים לטווח הארוך מרוויחים⁵.**

הסכנה הממשית והנפוצה ביותר היא שבזמן ירידות מי שהשקיע את הכסף ייבהל וימשוך את הכסף בדיוק בתקופת הירידה, כאשר הוא בהפסד, ובכך יפסיד את העלויות התלוותות שבד"כ באות זמן לא רב אחרי הירידות⁶. השקעה בשוק ההון מחייבת הכרה בכך שכמו שבועולם ישנן הרבה תופעות שמופיעות בצורה של גלים⁸, כך גם בעולם הפיננסי וזה חלק מטבע הבריאה. **מסיבה זו, השקעה לטווח ארוך הינה השקעה שאינה מושפעת מהירידות ומהגלים שהיו תוך כדי תקופת ההשקעה.**

מסיבה זאת חשוב להדגיש שוב, ככל שמשקיעים כסף לטווח יותר ארוך יהיה יותר נכון להשקיע אותו באפיקים יותר

¹ עוד יש לציין שישנה מגמה עולמית של עלייה בקצב הצמיחה, ועל סמך זה זה יש יסוד סביר להניח שקצב הגדילה של אפיקים מנייתיים לא יקטן עם השנים וייתכן שדווקא יגדל.

² מושג שהינו בשפה הארמית והתרגום הסימולטני שלו לעברית הוא ריבית של ריבית.

³ "ריבית דריבית היא הפלא השמיני בתבל. מי שמבין זאת מרוויח, מי שלא משלם" - אלברט איינשטיין.

⁴ ויש לזכור שבטווח הזמן הזה כלולים עידנים שלא הייתה רגולציה על השוק ונעשו דברים מטורפים שהיום הינם בלתי אפשריים ובלתי חוקיים.

⁵ בשביל להניח ששוק ההון יפסיק להרוויח צריך לדמיין מצב שבו העולם יחרב, ולכן אנשים לא יקנו, לא יצרכו והאנושות לא תצמח, למרבה המזל דבר זה עוד לא קרה וככל הנראה גם לא יקרה כמו שכתוב "יצר הארץ ועשה הוא קוננה, לא תהו בראיה לשיבת יצרה" (ישעיהו מה)

⁶ כמובן מי שקונה בזמני ירידות אלו המשקיעים המנוסים יותר, שמנצלים בהלה בקרב הציבור כדי לקנות בזול, ולאחר זמן למכור לציבור את מה שהוא עצמו החזיק, ביוקר.

⁷ משבר הקורונה הדגים זאת היטב- בסוף פברואר האחרון מדד ה-s&p ירד בסביבות 35% ועד אמצע אוגוסט הוא כבר מחק את כל הירידות, מי שמכר במרץ הפסיד כ-35% מכספו, אולם מי שהאמין בהמשכיות האנושות לא נפגע בכלל. נכון לכתבת שורות אלה (25/1/21) מדד זה כבר עומד על רוח של כ-13.5% לעומת ערב משבר הקורונה!

אם מודדים מנקודת השפל של משבר הקורונה עד עכשיו אז מדד ה-s&p 500 השלים עלייה של כ-71%⁸ בעולם הפיזיקלי, הסוציולוגי, הפסיכולוגי, האמוני וכו'.

מנייתיים. דבר זה נכון גם בכיוון ההפוך, השקעה לטווח קצר מצריכה השקעה באפיקים יותר סולידיים ומוטי אג"חים, כדי להימנע ממצב שבו המשקיע צריך את הכסף בדיוק בתקופה של ירידה חדה, כאשר ערך התיק שלו נחתך, ומכורח הנסיבות הוא יאלץ למשוך את הכסף בזמן הירידה בהפסד, ולא יוכל ליהנות מגלי העליות שמגיעים אחרי הירידות.

עוד יש לציין שסגנון השקעה שהינו ע"י הזרמת כסף על בסיס קבוע להשקעה (מה שקורה בדיוק בכל הנושא לקמן) יש יתרון מובהק מבחינת ההתרחקות מהסיכון, היות וגם אם חלק מהכסף הוזרם ממש לפני מפולת בשוק, הרי שחלקים אחרים מהתזרים יגיעו לאחר המפולת בזמן שבו השוק בשפל וישיגו תשואה גבוהה כעומק הנפילה, כך שבסופו של דבר בסגנון כזה של השקעה הכסף ישיג את התשואה הממוצעת בשוק (דבר שנקרא בשפה המקצועית אפקט המיצוע).

מס על רווחים

עוד דבר חשוב שיש לשים אליו לב הוא שרווחים בשוק ההון חייבים במס שנקרא מס רווח הון והוא בשיעור של 25% (מהרווחים בלבד)⁹.

ב. איך למעשה משקיעים בשוק ההון והאם זה בכלל רלוונטי לכולם?

שאלה מתבקשת היא מה הרלוונטיות של כל זה לאדם הרגיל שאינו גאון פיננסי ואינו עשיר כקורח? התשובה המשנית לדבר זה היא שכל אחד יכול לפתוח חשבון מסחר ולקנות קרן¹⁰ שמחזיקה את מדד ה-S&P 500 ולשכוח מהכסף לכמה שנים. לא חייבים להיות מומחי על לשוק ההון לשם כך. דבר זה אינו שונה בהרבה מניהול חשבון בנק והעברת כסף לפק"ם או תכנית חסכון¹¹.

התשובה הפחות משנית היא שכל מי שאין לו כח להתעסק בעצמו עם שוק ההון (ר"ל רוב הציבור) יכול לשים את כספו בקופת גמל (מוצר שכיום הגרסה הנפוצה שלו נקראת קופת גמל להשקעה). הרעיון בקופת גמל היא שאדם מפקיד את הכסף בידי אנשים נחמדים שינהלו אותו במקומו, וכל מה שנשאר הוא לבחור את אפיק ההשקעה, מנייתי יותר או מנייתי פחות¹², כאמור בהתאם לטווח ההשקעה.

כמובן שאין ארוחות חינם וניהול כסף בקופת גמל עולה בסביבות 0.7% מהצבירה- כלומר מסך הכסף שלנו שצבור בקופה, מה שמכונה דמי ניהול¹³.

עם זאת התשובה החשובה ביותר לשאלה, היא שכספי הפנסיה וקרן ההשתלמות שלנו גם כן לא נשמרים ב"קופה של פסחזון" אלא מושקעים בשוק ההון עד היום שבו מושכים אותם. אצל הרוב המוחלט של האנשים החסכון הפנסיוני הינו החסכון הגדול ביותר בימי חייהם, אצל רבים מהם קרן ההשתלמות היא החסכון השני בגודלו, לכן הימנעות מהבנה בסיסית של כללי המשחק בעולם זה יכולים לעלות ביוקר רב¹⁴. (עיין הערה). לכן כל החישוב של הפרשי החוזים

⁹ עד שנת 2012 ממס רווח הון עמד על 20%, אולם בעקבות "המחאה החברתית" ועדת טרכטנברג בגישה פופליסטית וסוציאליסטית העלתה את המס ל-25% שהרי למה לא להטיל עוד מיסים על עשירים. אלא שכרגיל, הגישה הסוציאליסטית מופתעת כל פעם מחדש- והכנסות המדינה ממס זה ירדו ב-50%.

¹⁰ קרן בשפה הפיננסית זהו מעין מאגר של כספים שמושקעים בהתאם למדיניות קבועה מראש, ולכל אחד מאותם ששמו את כספם בקרן יש רווח יחסי בהתאם לכמות הכסף שהכניס.

¹¹ הרבה מהמשקיעים עושים זאת ע"י פתיחת חשבון מסחר בבית השקעות, אלה שאוהבים לפרנס את הבנקים עושים זאת דרך הבנק ומשלמים עמלות גבוהות במאות אחוזים.

¹² קופות גמל כיום חייבות במס, אלא אם כן מושכים את הכספים כקיצבה פנסיונית בגיל פרישה. קופות גמל וותיקות פטורות ממס בכל מקרה.

¹³ בסכומים שאינם ענקיים לא מדובר בתשלום זניח אבל גם לא בתשלום גבוה מאד- לדוגמה על 100,000 ש"ח בקופת גמל נשלם בשנה 700 ש"ח.

¹⁴ מה שצריך הלכה למעשה למי שלא נמצא ערב פרישה להרים טלפון אחד לגוף המנהל את הפנסיה ולבקש לשים את הכסף במסלול מניית, ופעם בחמש שנים (ובהרבה מהמקרים פעם ב-10 שנים) להרים טלפון לאותו גוף ולבקש ממנו להוריד את דמי הניהול. זהו.

¹⁵ משהו בטבע האדם נמשך יותר לזוטות- למשל נסיעה לקניות בסופר גדול שחוסכת לעיתים רק כמה וכמה עשרות שקלים וגוזלת זמן ואנרגיה הינה תופעה הרבה יותר נפוצה מבדיקת דמי הניהול בפנסיה או אפיק ההשקעה שלא גוזלים זמן ואנרגיה רבים ויכולים בקלות להצטבר לסכומים של מאות אלפי שקלים ויותר.

שהדגמנו לעיל הינו רלוונטי לכולם, ומדובר בפערים גדולים הרבה יותר מהמתואר בדוגמה, היות ומדובר בסכומי כסף גדולים הרבה יותר¹⁶.

=====

ג. קרן השתלמות

מהי קרן השתלמות?

שכירים רבים בישראל (כ- 37% מהם) נהנים מרכיב שכר שנקרא קרן השתלמות. בקרן השתלמות (רגילה, שאינה מיועדת למורים) המעסיק מפריש על חשבונו סכום השווה ל- 7.5% מגובה השכר ברוטו של העובד, והעובד מפריש 2.5% מתוך השכר ברוטו, על חשבונו. לאן הולך הכסף? קרן השתלמות הינה סוג של קופת גמל, וכל עוד לא משכו אותה, בית ההשקעות שמנהל אותה משקיע אותה בשוק ההון.

עם זאת, קרן השתלמות אינה עוד סתם קופת גמל, אלא היא מוצר ייחודי בשוק¹⁷ שהינו פטור ממס רווח הון (וגם ממס הכנסה, כלומר לא מחשיבים אותה כחלק מהשכר לעניין מס הכנסה). החיסרון של קרן השתלמות לעומת קופת גמל בגירסתה היום, הינו בכך שהכספים בקרן ההשתלמות נעולים לשש שנים מיום ההפקדה הראשון¹⁸.

במידה ויש מי שסובר שמדובר בסכומי כסף זניחים, אז לשם השוואה, מדובר בסכומים ששווים לכמחצית מהסכום המופרש לפנסיה, כך שמדובר בסכומים מצטברים בסדרי גודל שאינם נמוכים כלל.

מבחינה היסטורית קרן השתלמות הוקמה כאמצעי שמאפשר למורים ועובדים מסויימים לצאת לשנת שבתון "ולהשתלם", אך ברבות השנים גם ענפים אחרים במשק דרשו וקיבלו את הסוכריה הזו. במשך תקופה מסויימת היה צריך להביא לרשות המיסים אישורי לימודים על מנת לקבל את הפטור ממס בקרן ההשתלמות, עד שבשלב כלשהו ברשות המיסים התעייפו וקבעו את התקנה שקיימת עד היום:

בקרן השתלמות יש פטור מלא ממס לאחר שש שנים, בכל מקרה. כלומר, כעבור שש שנים מי שחוסך בקרן השתלמות יכול למשוך את כספו ללא הגבלה, לכל מטרה וללא מס.
(אגב, גם כספי הפנסיה, בד"כ פטורים ממס רווח הון).

עוד תקנות חשובות שקיימות בקרן השתלמות (רגילה ולא כזו המיועדת למורים):

- ניתן להפקיד עד 2.5% מהשכר ברוטו על חשבון העובד ועד 7.5% על חשבון המעסיק ביחס לשכר ברוטו, ללא תוספות ושעות נוספות (לעצמאים יש תקרה כלשהי), ואילו כספים שמפורשים מעבר לזה חייבים במס¹⁹ (מדובר

¹⁶ לדוגמה, מורה שמרוויח ברוטו 8000 ש"ח, עם עליית שכר ממוצעת של 3% בשנה, ומפקיד כסף לפנסיה במסלול "כללי" עם תשואה של 3% בממוצע לשנה, יצבור אחרי 30 שנה כ- 1,367,000 ש"ח ואילו חוסך באותם נתונים שמפקיד את כספו למסלול מנייתי הנושא תשואה ממוצעת של 8% יצבור לאחר 30 שנה כ- 3,170,000 ש"ח, יחי ההבדל.

*תחשיב זה כולל התחשבות בדמי הניהול הממוצעים בקרנות ברירת המחדל, אולם, במידה והחוסך יזניח גם את התחום הזה וישלם את דמי הניהול המקסימליים המותרים בחוק- באפשרות הראשונה החיסכון שלו יחתך ל- 1,230,000, ובאפשרות השנייה לכ- 2,810,000 כלומר, בנתונים אלה, אי טיפול בדמי הניהול יגרום למורה לפרנס את החברה שמנהלת לו את כספי הפנסיה בסכומים שבין 137,000-360,000 ש"ח

¹⁷ ביחד עם כספי הפנסיה

¹⁸ מי שמתעקש למשוך כספים אלה יכול לעשות זאת, אולם הוא ישלם כ-47% מס על הכספים.

¹⁹ חוסר ההיגיון שיש פה בקשירת גובה השכר לפטור ממס זועק לשמים, שהרי נוצר מצב שבו לעובד שיש הכנסה גבוהה יש את הפריבילגיה לחסוך בצורה פטורה ממס, בעוד שאם עובד שמרוויח פחות יפנה את אותו סכום כסף לקרן השתלמות הרי שהוא ישלם מס, רק בגלל שהשכר שלו נמוך יותר.

בסכומים מקסימליים, כלומר אי אפשר להפריש מעל אחוזים אלה ולקבל את תנאי קרן ההשתלמות, עם זאת, כמובן שגם המעסיק וגם העובד יכולים להפריש סכומים נמוכים מזה במידה וירצו).

- **אין שום הגבלה על נידוד של הכספים בקרן ההשתלמות גם לפני שעברו 6 שנים, במילים אחרות, החוסך יכול להעביר את ניהול קרן ההשתלמות לכל גוף שיבחר, בכל שלב.**
- בכל קרן יש מגוון של מסלולים, מנייתיים יותר ומנייתיים פחות וניתן לעבור בהם ללא הגבלה, כל אחד לפי צרכיו, וליתר דיוק לפי טווח הזמן שהוא מתכוון להשאיר את הכסף.
- ניתן לקבל הלוואה בתנאים מועדפים על בסיס קרן ההשתלמות, ברוב הגופים, החל משלוש שנים לאחר ההפקדה הראשונה, ובכל הגופים לאחר שש שנים. גודל הזכאות להלוואה גדל ככל שגדילה הקרן (בקרנות רגילות).
- לאחר 3 שנים ניתן למשוך את הכספים בצורה הפטורה ממס לצורך לימודים או במידה והעובד הגיע לגיל פרישה.

האם בכלל כדאי לפדות קרן השתלמות

נניח שאדם פלוני השקיע 60,000 ש"ח וצבר רווחים של 40,000 ש"ח- גם בקופת גמל רגילה (אפיק חייב במס) ובאותם תנאים בדיוק גם בקרן השתלמות (אפיק פטור ממס). כרגע אותו אדם זקוק ל- 100,000 ש"ח, מאיפה עדיף לו למשוך את הכסף?

היות וקרן השתלמות היא אפיק פטור ממס, יתכן שיש נטייה לומר שכדאי למשוך ממנה את הכסף היות ובמצב זה הוא יקבל את מלוא הסכום, בניגוד למצב שבו הוא מושך מקופת הגמל, ששם עליו לשלם 25% מס רווח הון ואז הוא יקבל בסה"כ 90,000.

עם זאת זהו חישוב מוטעה לחלוטין היות ובכך הוא מאפס את החשבון בקרן ההשתלמות ואילו את תשלום המס בקופת הגמל הוא דוחה למועד מאוחר יותר, וכך הוא ישלם סכום מס גבוה בהרבה היות והוא יכול גם את הרווחים העתידיים, בעוד שבקרן ההשתלמות הוא היה מושך את הכסף בפטור מלא.

לדוגמה, נניח שהוא ימשוך את הכסף בעוד כ- 15 שנה והצטברו לו רווחים בסך 350,000 ש"ח מאותם 50,000 שהוא השקיע- באפיק חייב במס הוא יאלץ לשלם כ- 75,000 ש"ח, בעוד שאם לפני 15 שנה בשלב א, הוא היה משאיר את קרן ההשתלמות ומושך את קופת הגמל, סופג את המס של ה-10,000 ש"ח על כספי קופת הגמל, ומושך את כספי קרן ההשתלמות בשלב ב, בפטור מלא ואז יחסוך לעצמו את תשלום המס הגבוה (ובסה"כ יחסוך 65,000 ש"ח במקרה זה).

בשורה התחתונה- היות וכספי קרן ההשתלמות הינם כספים פטורים ממס אלו הכספים האחרונים שכדאי למשוך מבין כל החסכונות הקיימים (ואפילו מכאלה שפטורים ממס²⁰).

סיבה נוספת, בימים כתיקונם (לפני הקורונה וכנראה שגם אחריה) ניתן לקבל הלוואה בתנאים אטרקטיביים ביותר מהגוף המנהל של קרן ההשתלמות. במידה ועברו 6 שנים, ניתן לקבל הלוואה שסכומה הינו בסביבות 70% מהכסף הצבור בקרן. אחוזי הריבית במצב זה הינם כ- 1%-2%, תנאי החזר הינם נוחים ביותר. (הסיבה לאפשרות הלוואה כזו הינה גם מפני שלבית ההשקעות יש אינטרס לשמר לקוחות, היות והם מרוויחים מדמי הניהול, וגם מפני שסכום הקרן הינו ערב להחזר ההלוואה).

מבחינת אחוזים- לכ-37% מהשכירים במשק יש קרן השתלמות, והיות וזהו החלק החזק במשק וניתן להנות מהטבת המס רק ע"פ גובה השכר, נוצר מצב אבסורדי שבו 81% מתוך הטבת המס ששווה כ-2.5 מיליארד ש"ח הולך אל העשירון העליון. ואכן הרבה שרי אוצר ניסו לשים יד על הפטור ממס בקרן השתלמות שהרי כל הסיבה שבעטייה הוא ניתן כבר מזמן אינה קיימת, שהרי אין הגבלה על משיכת הכסף רק בשביל השתלמות, שאז היה על העובד להתקיים מאותן חסכונות בזמן הלימודים. עד היום ניסיונות אלו של שרי אוצר עלו בתוהו (היו ימים ששרי אוצר לא היו סנטה קלאוס ולא קיימו את המצווה "להיות כחלונים"). ואגב, ניחשתם נכון, מי שמנע את ביטול הפטור היה גוף סוציאליסטי שבשם הדאגה לעובדים משמר את אי השוויון המובנה במשק ושומר את זרימת הכסף אל הרשות הפקידותית (בקיצור- ההסתדרות. אגב, ביחד עם ארגוני המורים, הם חלק מהרשימה המפוקפקת של האגודות העותומניות, הנלחמות בכל יוזמה לשנות את מעמדם כך שיהיה מותאם למנהל תקין, ולרמת שקיפות התואמת סטנדרטים הקיימים לאחר מאות שנים) [בהרגלה](#).

²⁰ דבר זה נכון גם לקופות גמל ותיקות שגם להם יש פטור ממס וממילא גם הם בסוף הרשימה. אלא שאם עומדת בפני האדם ההתלבטות בין קופת גמל ותיקה לבין קרן השתלמות הרי שגם בזה עדיף לדחות את משיכת קרן ההשתלמות היות וכספי קופת הגמל הנ"ל הינם כספים נזילים לגמרי ואם הוא ימשוך אותם הכספים שבקרן ההשתלמות יישארו זמינים. בעוד שאם הוא ימשוך מקרן ההשתלמות הרי שהכספים הנותרים והמופקדים העתידיים יצטרכו לחכות עוד 6 שנים כדי להיות נזילים.

למה זה כל כך משמעותי?

א. נניח שמורה צבר 140,000 ש"ח בקרן ההשתלמות, והוא מקבל הלוואה בסך 100,000 ש"ח ומשקיע את הכסף בקופת גמל, באפיק מנייתי. לאחר כ-10 שנים, זמן משוער לפירעון ההלוואה שלקח, יצטברו לו בקופת הגמל כ-200,000 ש"ח, לשימוש האישי. במידה והוא יחכה עוד 10 שנים, יצטברו לו כ-400,000 ש"ח, ובעוד 10 שנים כ-800,000. הבוחר יבחר אם אלו סכומים משמעותיים או לא.

סיבה נוספת ללקיחת הלוואה ולאי פדיון של הקרן היא ביטוחית. כלומר, כאשר לא מכלים את כספי הקרן, עומד למורה סכום כסף משמעותי ביותר שמבטח אותו לכל צרה שלא תהיה (דבר זה מאפשר גם הורדת סכומי ביטוח במקומות אחרים).

חשוב לציין שזכאות להלוואה בתנאים אלה הינה בקרנות רגילות ולא בקרנות המיועדות למורים, כפי שיתבאר.

ד. קרן השתלמות ייעודית למורים- המלכודת

לפני הכל, חשוב לציין שמורים לא חייבים להפריש לקרן השתלמות ייעודית למורים, הם רשאים להפריש לכל קרן השתלמות הקיימת בשוק.

כאמור, מבחינה היסטורית, קרנות השתלמות, כשמן כן הן, נועדו כדי לאפשר לחוסך לצאת להשתלמויות ולימודים ע"י כך שיצא לשנת שבתון ויקבל משכורת מקרן ההשתלמות. עם זאת, ברבות השנים, הקרנות הפכו לכלי שכל חוסך יכול לעשות בכספי החסכון כרצונו, בהתאם לכללים הנ"ל.

עם זאת, מסיבות שונות ולמרבה הפלא, קרנות ההשתלמות של המורים אינן כפופות לתקנות שחלות על כלל הגופים במשק אלא הם מתנהלים ע"פ תקנון ותנאים משלהם, בשונה משאר הגופים במשק.

ראשית, כל קרנות ההשתלמות של המורים מפתות את המורים להפקיד אליהן ע"י "סוכריה" שניתן לקבל רק אצלן: במידה ומורה מפקיד לקרנות אלה, המעסיק (משרד החינוך וכו') מפקיד עבורו 8.4% על חשבון המעסיק, במקום 7.5% בנוסף, למורה ניתנת הפריבילגיה להפקיד לקרן, במקום 2.5%, 4.2%, והכל פטור ממס, פשוט נפלא, גם מקבלים ארוחות חינם- תוספת של 0.9% "על חשבון הברון", וגם מקבלים אפשרות להפקיד עוד קצת כסף בצורה פטורה ממס.

עם זאת, קרנות אלה מנצלות את המורים תנאים קשוחים ביותר:

כאמור, בעוד שבקרן השתלמות רגילה לאחר שש שנים החוסך יכול למשוך את הכסף ללא תנאי, אם מפקידים לקרנות השתלמות של המורים אפשר לשכוח מזה, הכסף שלכם שבו בידי הקרן, והתקנון שלהם קובע שניתן למשוך את הכסף, שעבדתם קשה בשבילו, רק בהתאם לאופציות הבאות:

אפשרות א

1. בתנאי שיוצאים לשבתון, במילים אחרות בתנאי שהמורה לא עובד (כמעט או לגמרי) ולא מקבל משכורת, ובמקום משכורת הוא מחסל לעצמו את החסכונות שצבר בזיעת אפיו (וכמובן, בכפוף לקבלת אישור של המורה ליציאה לשבתון ממשרד החינוך).
2. במצב של פרישה לגמלאות או פטירה.

חשוב לשים לב שרק במצבים אלה המורה מקבל את מלוא הכסף שנצבר בקרן ההשתלמות.

אפשרות ב

במידה והמורה עדיין ממשיך לעבוד אך רוצה למשוך את הכסף לצרכיו האישיים ולא להוציא אותו על שנת שבתון, עליו לעמוד באחד מהתנאים הבאים:

★ המורה עבר את גיל 55.

- ★ המורה עבר את גיל 50 ויצא פעם אחת לשבתון.
- ★ מורה עם 15 שנות וותק והוא יצא לשבתון פעם אחת.
- ★ במקרה של פיטורין/ פרישה עקב נכות/ הפסקת עבודה בהוראה/מעבר לתפקיד ציבורי בתחום החינוך
- ★ מצב רפואי קשה או מצב כלכלי חמור- מה שמצריך הגשת בקשה לוועדת חריגים.

אבל בכל הסיבות האלה, שבהם מורה מושך את הכסף, יש כוכבית:

זוכרים את הסיבה העיקרית שבגללה רוב המורים מצטרפים לקרנות אלו, והיא שהמורה מקבל הטבה בדמות הפקדה של 8.4% על חשבון המעסיק במקום 7.5%?

אז בכל המקרים האלה המורה לא זוכה לקבל את התוספת הזאת, היא עוברת לקרן, ממש ככה.

במילים אחרות, כ- 11% מתוך הפרשות המעסיק שהמורה מקבל כחלק מהמשכורת עובר לידי הקרן! (יש לציין שבקרנות אלה ארגוני המורים מוגדרים בתור התאגיד השולט בקרן, ניתן לראות זאת כאן או כאן²¹. עיין הערה²²).

אל תיראו מופתעים, זה כתוב במפורש בדף האחרון של הדו"ח השנתי של הקרן.

מה אם המורה דורש למשוך את חלק הכספים שהוא הפקיד על חשבון?

כאמור, בקרן זו המורה מפקיד 4.2% מהברוטו על חשבון המעסיק 8.4%, אז מה קורה אם מורה דורש לקבל לפחות את הכספים שהוא הפריש על חשבון, גם במצב והוא אינו עומד בתנאים שקבעו בקרן?

היות וכספים אלה (מהווים שלישי מסך הכסף שיש למורה בקרן) הינם כספים ששייכים למורה ממש, שהרי הוא הפריש אותם על חשבון, ניתן למשוך או לנייד כספים אלה גם ללא התנאים הנ"ל, אולם במצב כזה הקרן "מענישה" את המורה וחותרת לו באופן אוטומטי את תוספת ההפרשה שקיבל מהמעסיק, ובמילים אחרות את כ-11% מהפרשות המעסיק, אפילו במקרה שהוא עומד בתנאים שכן מזכים אותו.

ה. מלכודת הניוד

עוד פנינה מתקנון הקרן:

כפי שאמרנו למעלה, בקרן השתלמות רגילה יש לחוסך זכות לנייד אותה-כלומר להעביר אותה לגוף אחר, בכל שלב. גם הזכות הזאת לא לגמרי קיימת בקרנות של המורים, אלא, רק מורה שעומד בתנאים הנ"ל יכול גם לנייד. כמובן גם מורה שמנייד את הקרן לא זכאי לעשות זאת עם מלוא הכספים, ואת התוספת שהוא קיבל מהמעסיק לאורך השנים הוא יצטרך להשאיר בקרן.

מה קורה עם מורה שלא עומד בתנאים הנ"ל? הוא יכול להסתפק בלחלום על לנייד את הכסף, ובמקרה שלו הכסף תקוע שם וזהו.

עם זאת, במידה והמורה מושך את הכספים על סמך התנאי האחרון ומגיש בקשה לוועדת חריגים, הרי שהכספים מאבדים את מעמדם ככספים בקרן השתלמות, כלומר כספים שיש להם פטור מס, וניתן לקבלם רק לחשבון הבנק של המורה ולא לנייד אותם. ולכן, במידה והמורה ישקיע אותם שוב הרי שהם יחשבו ככספים במעמד רגיל, כלומר כאלה שחייבים במס, והוא ישלם 25% מס על הרווחים.

בנוגע לרמת השירות

על מנת שלא להיחשף לתביעות, אציין שכל האמור הינו רק על סמך ניסיון אישי והשערות ולא בדקתי זאת בכלים אחרים.

²¹ ארגוני המורים מוגדרים בחוק כאגודות עותומניות, מה שלא מצריך מהם דו"ח מנהל תקין שנדרש מעמותות, והמבין יבין.

²² תאגיד שולט הינו מעין חברת אם שחברה בבעלותה היא המנהלת דבר מסוים. כך גם לגבי שאר הגופים, לדוגמה בית ההשקעות הלמן אלדובי מוגדר כתאגיד שולט על קרן ההשתלמות שבבעלותו כאשר החברה המנהלת בפועל היא הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ, הראל מוגדרים כתאגיד שולט באותו עניין כאשר החברה המנהלת בפועל את הקופות שלהם היא הראל פנסיה וגמל בע"מ. חשוב לשים לב לכך שבקרנות שבהן התאגיד השולט הם ארגוני המורים, אצל חלק מהקרנות, לחברה המנהלת יש שם ציורי וקסום שכזה, והיא אינה נקראת על שמם, והמבין יבין.

כמי שעשה הרבה טלפונים לגופים שונים בנושאים שונים, אומר שמבחינת השירות לעמיתים, יצא לי לראות הבדלים ניכרים באיכות השירות לטובת הגופים המנהלים של קרנות לכלל הציבור. ניתן לייחס לדבר זה הסבר פשוט מאד, לקוחות הקרנות הרגילות במשק יכולים לעבור לקרן מתחרה בכל רגע נתון, בעוד שרבים מעמיתי הקרנות של המורים הינם לקוחות שבויים, וממילא טיב השירות ללקוחות הינו בהתאם, כמיטב המסורת הסוציאליסטית.

אני מציע לכל אחד לעשות ניסיון ולבדוק בעצמו- נסו להתקשר לבית השקעות שבו יש לכם קרן פנסיה/קופת גמל וכיו"ב, הקשו עליהם בשאלות ובקשות שונות, ועשו אותו דבר עם קרן השתלמות ייעודית למורים. מנסיוני האישי: בשירות הלקוחות של קרנות אלו זמן ההמתנה הוא ארוך, לעיתים אומרים שהם לא פנויים ויש להשאיר הודעה.

פעם ניסיתי לפעול באופן זה, אחרי כשבוע חזרו אלי, צלצלו פעמיים ולא הספקתי לענות, בהמשך היום קיבלתי הודעה שאומרת שניסו להשיג אותי ללא הצלחה ושאני מוזמן לפנות אליהם שוב בטלפון. בפעמים שבהם כן ענו לי, ענה נציג חביב שיש לו ידע בסיסי בלבד, על שאלות מורכבות יותר נאמר לי שיש לשלוח שאלה באתר (פעם אחת שלחתי שם שאלה ועד היום אני מחכה למענה).

יתירה מזו קרנות ההשתלמות האלה הינן במובן מסויים בבחינת "אקס טריטוריה" ואינן מופיעות במדד השירות של רשות שוק ההון- ניתן לראות אותו כאן . פשוט לא יאמן.

ה. מחיר השבתון מבחינה כלכלית ותעסוקתית

אולי יאמר האומר, בסדר, אלה קרנות שמעודדות מורים לצאת לשבתון, מה רע? במובן בלתי מבוטל יציאה לשנת שבתון הינה פיגוע כלכלי שמורה גורם לעצמו, זהו מצב שבו מורה מפסיד פעמיים- הוא גם לא עובד וגם מחסל לעצמו את החיסכונות. קצת קשה להבין איך מורים מרשים לעצמם בכזו קלות דבר כזה, כאשר המשכורת של מורה אינה משכורת גבוהה באופן קיצוני. יש יסוד סביר להניח שרעיון זה הינו שריד לארץ היפה של פעם שבה היה נהוג פנסיה תקציבית, ובמצב שכזה למה שמורה לא יחגוג אם הציבור הוא זה שמשלם לו את הפנסיה²³. כזכור, למורה שמרגיש שהוא חייב הפסקה עומדת האופציה של יציאה לחל"ת.

יתירה מזו, אם ננסה להעריך כמה שנות שבתון של פרישה מוקדמת יתאפשרו למורה לקראת סוף הקריירה, במקום לצאת לשבתון, ונחשב זאת בנתונים של מורה מתחיל שעובד במשכורת ברוטו של 8,000 ל-20 שנה עם עלייה של 3% מדי שנה במשכורת, אבל המורה יפקיד בקרן השתלמות רגילה במסלול מנייתי שבו הוא ירוויח כ-8% לשנה (ובקרן השתלמות זו כאמור המעסיק יפריש לו 7.5% והמורה יפריש 2.5%), נפחית את עלות דמי הניהול, ונקבל כ-557,000 ש"ח. סכום שניתן לחיות ממנו במשכורת נטו של 10,000 ש"ח במשך כ-5 שנים²⁴. למען הדייק, זהו הערך הנומינאלי של הכסף, כלומר זה שמתקבל ע"י החישוב היבש. עם זאת, אם ננסה להעריך את השווי הריאלי של הכסף כלומר את שווי הכסף בהתחשב באינפלציה²⁵ (פיחות) שנתית של 2%²⁶ נקבל שווי ריאלי של 375000 ש"ח, דבר שיספיק לחיות בתנאים אלה למשך קצת יותר מ-3 שנים.

במידה והמורה הנ"ל יוותר על התענוג של שנת שבתון וישקיע את הכסף ל-30 שנה בתנאים הנ"ל יהיה לו כ: 1,470,000, דבר ששווה לקצת יותר מ-15 שנים של משכורת נטו בסך 10,000 ש"ח. וגם בזה, אם נחשב לפי ערך ריאלי של כסף לאחר אינפלציה שנתית ממוצעת של 2% לשנה נקבל ערך ריאלי של 810,000 ש"ח, מה שמאפשר מחיה בתנאים כנ"ל למשך כ-7.5 שנים.

²³ כמובן שמורים הם האחרונים ברשימה מפוקפקת זו של מקבלי פנסיה תקציבית, שהיא לעצמה מעוותת מבחינה מוסרית שהרי היא מעבירה כסף מכלל הציבור אל השכבה החזקה שבציבור ובמילים אחרות היא מעבירה כסף מעניים לעשירים, עוד מנגנון סוציאליסטי נפוץ, שבה המנגנון של השוק לעתים קרובות בנוי כך שהוא מעביר כסף מכלל הציבור אל השכבה המקורבת לשלטון, וכמות הכסף המתקבלת תלויה ברמת הקירבה לשלטון.

²⁴ במידה ושמים בינתיים את הכסף שממנו חיים בקופת גמל במסלול סולידי יחסית שנותן 3% תשואה לשנה. במידה והכסף ישאר במזומן ולא יהיה מושקע- יהיה ניתן לחיות ממנו למשך קצת יותר מ-4.5 שנים.

²⁵ תהליך טבעי שבו ערך הכסף יורד, דבר שבא לידי ביטוי בעליית מחיר המחיה בכל תחומי החיים.

²⁶ בעשור האחרון האינפלציה השנתית שאפה ל-0 אבל למען הזהירות נחשב לפי 2% בשנה

עוד דוגמה, ניקח לדוגמה מורה בן 40 שמרוויח ברוטו 13000 ש"ח ושכרו עולה בממוצע כ-1% מדי שנה, וגם מורה זה יותר על הפינוק שנקרא שבתון, לאחר 20 שנה בלבד יצטבר לו בקרן השתלמות בתנאים כנ"ל 780,000 בשווי נומינלי, ושוב למען הזהירות נפחית 2% מדי שנה לעליית האינפלציה, ונקבל שווי ריאלי של 524,000, דבר שיאפשר למורה פרישה מוקדמת עם 10,000 ש"ח נטו לחודש במשך קצת יותר מ-7.5 שנים.

חשוב לזכור שיש משהו בעבודת המורה שהופך לקשה הרבה יותר בגילאים המבוגרים יותר, ויש יסוד סביר לומר שמבחינה זו הצורך באופציה לפרישה מוקדמת מעבודת ההוראה הינו חיוני הרבה מהפינוק של יציאה לשנת שבתון. ולכן מורה שיותר על צורך בשבתון שניתן להגדירו במובן מסויים כמותרות, ייצור לעצמו אופציה של פרישה מהוראה בשלב מוקדם יותר, למשך זמן של כמה וכמה שנים טובות, דבר שניתן שבבוא העת יהפוך לצורך הכרחי וקיומי, שאינו נכנס כלל תחת הגדרה של מותרות.²⁷

כמובן, שאופציית הפרישה המוקדמת הינה אחת מני רבים, ובכל מקרה אי יציאה לשבתון מאפשרת היווצרות של סכומים גבוהים ביותר בקרן ההשתלמות, שבהם כל אחד ינהג כפי שנכון בעיניו.

עם זאת, האופציה המפוקפקת של יציאה לשבתון שמורה רק למורים צייתנים שהפקידו בקרן השתלמות למורים, ואילו למורים שהעזו להפקיד בקרן השתלמות רגילה, כמו שאר אזרחי ישראל, לא עומדת הזכות לצאת לשנת שבתון, גם אם הצטבר להם הרבה יותר כסף. למה? ארמוז לכך בהמשך.

עוד נקודה, אי אפשר להתעלם מכך שמצב של יציאה לשנת שבתון כמעט ואינו קיים בשוק העבודה והמורים חריגים בנוף בהקשר הזה. בהתחשב בכך שמורים הינם גם חריגים למדי מבחינת ימי החופש השנתיים שכל מורה מקבל, קצת קשה שלא לקבל את התחושה שמורים התרגלו תודעתית לכך שיום יבוא והם יצאו לשבתון, ומעט קשה מבחינה מנטלית למורה להשתחרר מרעיון זה, למרות כל הבעייתיות המגולמת בו.

חשוב לציין, גם למורה שרוצה לשמר לעצמו את האופציה של יציאה לשבתון מספיק להפריש לקרן 6-8 שנים ולאחר מכן ניתן להשאיר את הכסף שנצבר בקרן של המורים, ולעבור להפריש לקרן רגילה, במצב כזה אופציית השבתון נשמרת. משמעותם של כספים המושקעים מעבר לשנים אלה היא השקעה לשם חיסכון היות והם לא יתקבלו ככספי שבתון, והשקעה לשם חיסכון בקרנות אלו מהווה רעיון גרוע מאד כפי שמיד יתבאר.

ו. הפסדים לטווח הארוך

אם יאמר האומר שבסדר, אז אפשר להישאר בקרן השתלמות של המורים עד לפרישה מהעבודה ואז הידד, נרוויח משני העולמות- גם נקבל תוספת הפרשה על חשבון המעסיק וגם נקבל את מלוא הכסף, כולל תוספת הפרשה היות ומושכים אותו בפרישה מהעבודה!

אז זהו שלא, קרן ההשתלמות של ארגוני המורים אינה קרן מנייתית ולכן התשואות שלה נמוכות יחסית והיא אינה קרן שמתאימה להשקעה לטווח ארוך. גם המסלול היותר רווחי של הקרן הינו מסלול כללי, שהינו מסלול עם כ-30% מניות ולכן התשואות שלו לאורך זמן מסתכמות בכשליש מגובה התשואות במסלולים המנייתיים (ייתכן שלא רק מסיבה זו אלא גם כתוצאה מכך שבחלק מהמקרים קרנות רגילות מנהלות בבתי השקעות בידיים מקצועיות יותר).

עד כמה זה משמעותי, הנה טבלה שמראה כמה דוגמאות, כמובן נקזז מהרווחים דמי ניהול של כ-0.23% לקרנות הייעודיות למורים. למרות שדמי הניהול בקרנות הרגילות הם בסביבות 0.6%, אבל למען הזהירות נפחית לקרנות הרגילות 0.65% עבור דמי הניהול.

²⁷ אי אפשר להתעלם מכך שהטבע מכון אותנו להיות עסוקים בעבודה שוטפת עם ילדים בגילאים צעירים בהרבה מאשר גילאי +60, ובעבודת ההוראה יש צד שניתן להגדירה כהורות מרוכזת על סטראידיים, וגם למי שמאוהב בהוראה בשנותיו הצעירות לא מומלץ לבנות על עבודה עד הפנסיה. על זה נאמר "רבים ניסו ולא עלתה בידם". עשו בעצמכם מעשה ובדקו כמה מורים מעל גילאי 60 עובדים בבית הספר שלכם, ומבין אלה שעדיין עובדים כמה מצליחים לעשות זאת במשרה מלאה, וכמה מביניהם חיים עם זה בשלום, לא פעם אלו מראות קשים ומעוררי רחמים.

כמו כן כמובן נתחשב בכך שבקרבן השתלמות של מורים המעסיק מפריש 0.9% יותר (וכזכור, בכל אירוע של משיכה שאינה שבתון/פרישה/פטירה תוספת זו נשאת בקרבן, לכן אכתוב את כל האפשרויות)^{29,30,28}: (כפי שכתבתי בהערה, בקרנות של הסתדרות המורים ממוצע התשואה הינו גבוה בכ-1% מאלו של ארגון המורים, אבל כיוון שבקרנות השתלמות הרגילות, המובילות, הממוצע גבוה בכ-1.5%, ויש בו כמה סיבות לחישובי חסר, השארתי את ההשוואה כפי שהיא כאן, ע"מ להמנע מעודף נתונים):

תיאור מקרה	קה"ש של מורים משיכה שלא בעת פרישה מהעבודה תשואה אחרי דמי ניהול 3.42%	קה"ש של מורים משיכה בעת פרישה מהעבודה תשואה אחרי דמי ניהול 3.42%	קה"ש רגילה במסלול מניות תשואה אחרי דמי ניהול 8.5%
מורה בן 27, מרוויח 8000 ברוטו, עליית שכר של 3% לשנה	10 שנים- 142,000 20 שנה- 389,000 30 שנה- 800,000 40 שנה- 1,463,000	10 שנים- 130,000 20 שנה- 355,000 30 שנה- 734,000 40 שנה- 1,342,000	10 שנים- 167,000 20 שנה- 603,000 30 שנה- 1,666,000 40 שנה- 4,174,000
מורה בת 37 מרוויחה 13,000 ברוטו, עלייה שנתית 1.5%	10 - 211,000 20- 529,000 30- 995,000	10 שנים- 194,000 20 שנה- 485,000 30 שנה- 913,000	10- 256,000 20- 877,000 30- 2,329,000
מורה בן 47, מרוויח 15,000 ברוטו עלייה שנתית של 1% לשנה	10- 244,000 20- 610,000	10- 224,000 20- 560,000	10- 290,000 20- 977,000

ניתן לראות בבירור שלטווח הארוך קרנות ייעודיות של מורים משיגות רווחים קטנים בהרבה גם במידה ומושכים את הכספים במקרים המסויימים שבהם המורה זוכה לקבל את מלוא הסכום והקרן לא משאירה חלק מכספי המורה לעצמה, אותו גורם שבגללו הוא נכנס לקרן זו, וקל וחומר במידה והמורה לא מקבל את התוספת, שזה המצב הנפוץ יותר.³¹

²⁸ לא התחשבתי בתוספת של 1.7% על הפרשות העובד היות והמורה יכול להפריש גם עצמאית לקופת גמל, והטבת המס בסכומים אלה הינה זניחה.

²⁹ חשוב מאד לשים לב שסיכוי טוב שממוצע התשואות של תשעת הגופים הראשונים ברשימה של אתר גמל נט (ולהבנתי אלו גם הגופים היותר מוערכים במשק) הינו 9.46% במשך חמש השנים האחרונות, ולאחר קיזוז של 0.65% בדמי הניהול נקבל 8.81% כממוצע. למען הזהירות הפחתתי מעט את החישוב ל- 8.5%. עם זאת, אם נחשב רק את ארבעת הגופים המובילים ברשימה, שהם כאלה שזוכים להערכה רבה ומוכיחים את עצמם במשך תקופה ארוכה, נקבל ממוצע של 10.82% ואם נפחית 0.65% עבור דמי ניהול נקבל 10.17%. לכן חשוב לשים לב שזוהי ככל הנראה הערכת חסר לרעת הקרנות הרגילות.

עוד סיבה להערכת חסר לרעת הקרנות הרגילות היא הירידה בשער הדולר בשנים האחרונות, היות ורוב ההשקעה המנייתית שלהן היא בחו"ל, לכן, בתנאים אלו, במידה ושער הדולר לא ירד ועל אחת כמה וכמה במידה והוא יעלה, ניתן לצפות לתשואות גבוהות יותר.

חשוב לציין שלא הכנסתי בחישוב את הביצועים של בית השקעות מור היות והוא עוד לא קיים חמש שנים במשק, עם זאת הוא מוכיח את עצמו כמי שמוביל בהרבה לפני כולם כגוף שמשיג תשואות מעולות בכל המוצרים שלו. לכן גם מסיבה זו חישוב זה הינו ככל הנראה בחסר לרעת קרנות ההשתלמות הרגילות, היות ומור מעלים את ממוצע התשואות.

בשורה התחתונה ככל הנראה הפער בין הקרנות הינו גדול יותר בסכומים בלתי מבוטלים, אך חישובתי כך לשם הזהירות.

³⁰ יש לציין שע"פ כמה חישובים קרנות ייעודיות של ה.המורים משיגות כ-1% יותר, אבל גם בהתחשב בכך, החישוב הוא עדיין לרעת הקרנות הרגילות ולטובת הקרנות הייעודיות למורים.

³¹ הבדלים אלה קורים כאמור בגלל אפקט הריבית דריבית, שהינו גורם משמעותי הרבה לצמיחת הכסף מאשר תוספת הפרשה, לדוגמא, מורה שמרוויח 15,000 ברוטו וצבר 500,000 בקרבן ההשתלמות, במקרה זה תוספת הפרשה שנותנת קרן השתלמות למורים תהיה 135 ש"ח בחודש ותהיה שווה לכ- 1620 בשנה. לעומת זאת תוספת תשואה של 5% בשנה שווה ל- 25,000 ש"ח באותה שנה. בשנה הבאה תוספת השכר שהמורה מקבל כמעט ולא תשתנה בעוד שתוספת התשואה תהיה על אותם 8.5% כלומר על עוד 42,000 תסתכם בתוספת של 5% יתרים על סכום שהינו 542,000 ותהיה שווה 27,000, וכן הלאה.

(כמובן שנושא השכר של המורים הינו נושא מורכב, ולכל אחד יש את התנאים שלו, עם זאת היחס האחוזי נשאר ולכן הפערים יישארו אלא שהם יקטנו במקרים של מורים שירוויחו פחות ויגדלו אצל מורים שירוויחו יותר).

חשוב לציין, הסיבה שקרנות ההשתלמות של המורים אינן רווחיות לטווח ארוך לא נובעת מרשלנות או מהפקרות פושעת. הרווחיות הנמוכה שלהן נובעת מהעובדה שקרנות אלו מיועדות ליציאה לשנת שבתון ואינן מיועדות לחיסכון ארוך טווח. מסיבה זו הרכיב המנייתי בקרנות אלה הינו נמוך יחסית, היות ומורה עשוי לצאת לשבתון בטווח הקצר ובכוונתן להימנע ממצב של פגיעה אגרסיבית בשווי הקרן בדיוק בזמן יציאה לשבתון, היות ובמצב זה מורה יממש את הכסף בהפסד ולא יזכה ליהנות מהעלויות שבאות אחרי הנפילות, כפי שהסברנו קודם. לכן הבחירה ברכיב מנייתי נמוך יחסית מקטינה את הסיכון לטווח הקצר, למרות שהיא מונעת רווחיות בטווח הארוך.

ז. בשורה התחתונה

לפי כל זה ניתן לראות בברור שבטווח הארוך, בכל מצב שבו מורה לא מעוניין לנצל את חסכוניותו לטובת שנת שבתון אלא לכל מטרה אחרת, בין אם זה משיכת הכסף לצרכים אישיים ובין אם זה לטובת שיפור הפנסיה שלו, השקעת הכסף בקרן ייעודית למורים גם מחייבת אותו לתנאים קשוחים ביותר וגם מאד לא משתלמת מבחינה השקעית. גם בטווח הקצר אין לקרן זו שום יתרון יחסי היות והיא מקזזת את תוספת ההפרשה לעצמה, מלבד מצב של פרישה/פטירה/שבתון כאמור. לכן למורה לא משתלם להיות בקרנות אלה, למרות שהוא יאלץ להפרד מחלום השבתון, ובמידת הצורך ייצא לחל"ת.

יש לציין, שגם במידה ומורה רוצה לשים את הכסף לטווח קצר יחסית ולכן יבחר במסלול כללי ולא מנייתי, אזי, גם במקרה זה, להרבה מסלולים כלליים בגופים המתחרים יש יתרון ברור מבחינת השגת תשואות ממוצעת לאורך השנים.

זכאות להלוואה

בעוד שבקרנות השתלמות רגילות הזכאות להלוואה נעה סביבות ה-70%, בקרנות הייעודיות למורים הזכאות מוגבלת לכ-50,000, סכום שהינו זעום למדי ומונע אפשרויות פעולה רבות וחשובות שניתן לעשות עם ההלוואה, מבלי לשבור את כספי החסכון.

ח. שאלות ותמיהות

ישנן כמה וכמה שאלות ותמיהות המתעוררות לאחר שמבינים את כל העובדות לאשורן:

א. מדוע משרד האוצר מאפשר לקרנות אלה לפעול לפי תקנון עצמאי, והן אינן מחויבות לכללים אליהם מחויבים שאר הגופים במשק?

ב. מדוע משרד החינוך מאפשר לצאת לשנת שבתון רק עם קרנות אלה, הרי מורה שבוחר בקרן השתלמות רגילה חוסך כסף למשרד החינוך?

ג. מדוע ארגוני המורים מאפשרים לקרנות אלה להתנהל מול המורים עם תקנון שהינו נוקשה הרבה יותר מאשר הכללים המקובלים במשק?

מפני שמטרת המאמר היא רק לספק מידע רלוונטי למורים ולא להיכנס לעימותים עם אף אחד, לא אנסה להשיב על שאלות אלו במסגרת זו. רק אציין שארגוני המורים מוגדרים כתאגיד השולט (עיין הערה 22) בקרנות אלו. מעבר לכך, כל אחד יבין כהבנתו.

ט. מה יכול לעשות מי שעלה על כל זה בשלב מאוחר?

כאמור, מורה שעומד בתנאי המשיכה של כספי ההשתלמות לא מחויב להשאיר את הכסף שצבר בקרן ההשתלמות של המורים ויכול להעביר את כל הסכום שצבר לקרן שיבחר (מכאן). חשוב להדגיש שבמידה והמורה לא רוצה להשתמש בכסף אלא להשאיר אותו מושקע, עליו לנייד אותו לקרן אחרת ובשום אופן לא למשוך אותו לחשבון הבנק ואח"כ להעביר

דרך אגב, מסיבה זו חשוב לעודד את הצעירים להתחיל לחסוך מוקדם ככל האפשר לפנסיה היות ורוב הכספים המצטברים בפנסיה בד"כ נובעים מהריביות ולא מההפקדות.

אותו לקרן אחרת היות ובמצב זה הכספים מאבדים את מעמדם ככספי קרן השתלמות והוא מפסיד את הפטור ממס. כלומר בשלב המשיכה לחשבון הוא יקבל את הכסף בפטור מלא אולם לאחר מכן לא תהיה לו אפשרות להחזיר את הכסף לקרן השתלמות ולקבל פטור על הרווחים, ולכן יש לנייד את הקרן.

אלא שנשאלת פה שאלה מתבקשת ונפוצה:

מה יכול לעשות עם הכסף המפריש מזה שנים לקרן השתלמות למורים, ואינו עומד בתנאי המשיכה של הקרן, אין לו צפי של פרישה בקרוב ואין לו כוונה לצאת לשנת שבתון? כזכור, במצב זה אין לו את האפשרות לנייד את הכסף, ולכן הכסף שלו תקוע בקרן.

חשוב להדגיש- למרות שהכסף הצבור תקוע בקרן, זה לא מחייב את המורה להישאר בקרן מכאן ולהבא, ועדיין באפשרותו לבקש מהמעסיק להפריש מהיום והלאה לקרן אחרת, ע"פ בחירתו.

בנוסף, במקרה של מורה שהפריש לקרן ייעודית למורים במשך תקופה שמזכה לשבתון, ובוחר לנתב את ההפקדות שלו להבא, לקרן רגילה, במצב זה, כל זמן שהכסף שלו עדיין בקרן של המורים, הזכאות שלו לצאת לשבתון עדיין נשמרת, גם במקרה שאין אצלו עוד הפקדות שוטפות³².

אלא שנשאלת השאלה- למרות שהכסף תקוע בקרן והיא לא מאפשרת לנייד את הכסף לקרן אחרת, האם כדאי להגיש בקשת משיכה לוועדת חריגים, לקוות שהבקשה תיענה ולהשקיע את הכסף מחדש בקופת גמל, למרות שהוא יהיה חייב במס?

השאלה למעשה היא האם אפשר לייצר תשואה שגם אם נשלם עליה מס היא עדיין תהיה יותר גבוהה מהתשואה שנקבל בקרן השתלמות של מורים מבלי לשלם מס?

לשאלה זו שתי תשובות:

א. אם המורה הוא מבוגר יחסית, או גם מורה צעיר וכוונתו להשקיע כספים אלה לצורך פנסיוני, אז ניתן להשקיע את הכסף בקופת גמל להשקעה, היות ובמוצר זה, אם מושכים את הכסף כפנסיה- בצורה קצבתית, הרי שכל הכסף פטור ממס³³ (פטור זה נובע מכך שיש למדינה אינטרס מובהק לעודד את הציבור לדאוג לשיפור הסכומים שיהיו לכל אחד בימי הפנסיה).

בנוסף מורה שמושך את הכספים אחרי גיל 60, אפילו אם הוא מושך את הכסף בצורה הונית (לא בתור קצבה פנסיונית) זכאי לכל מיני הטבות מס בתנאים כאלה ואחרים (יש להתייעץ עם יועץ מס לשם כך).

ב. התשובה העיקרית- אם יש למורה טווח מספיק ארוך המאפשר לו להשקיע את הכסף במסלול מנייתי, אז גם בניכוי מס הרווח יהיה גדול משמעותית מהרווח של קרנות אלה ללא מס.

כלומר בהתחשב בכך שקופות הגמל המובילות משיגות תשואה של כ-10%, אז גם אם נקזז מתשואה זו 25% כמס נקבל קצת יותר מ-7.5%³⁴, שזה עדיין גבוה משמעותית מסך הרווחים שנקבל מקרנות של המורים (שנעים על תשואות שהינן בקירוב בין 3%-4.5%).

באותה מידה ניתן לראות שגם אם נקבל תשואה צנועה יותר של 8%, עדיין נקבל לאחר מס רווחים של קצת יותר מ-6% (בהתחשב בכך שגם תשואות הקרנות של המורים אינה מובטחת).

³² במקרה זה, אם יישארו לו כספים עודפים על הכספים שהוא מקבל ככספי שבתון, הוא יקבל גם את כל הכספים העודפים.

³³ בגדול, משיכה כקצבה פנסיונית משמעותה שאם אדם צבר סכום כסף בסך X, בשלב הפרישה הוא יכול למשוך אותו כקצבה פנסיונית ואז הגוף שמשלם לו את הכסף עושה הערכה סטטיסטית של הזמן שנשאר לחוסך לחיות, ומחלק את הכסף כך שהוא יזרום לכל תקופת החיים המשוערת. לאחר מכן, באופן כללי, במידה והאדם הלך לעולמו בטרם עת אזי הכסף שעוד לא חולק לו נשאר בידי החברה, ובמצב בו החוסך זוכה לאריכות ימים אז הוא ממשיך לקבל את אותו סכום עד יומו האחרון על חשבון החברה.

לכן קופת גמל להשקעה בהרבה מובנים הינו מוצר מומלץ ביותר למי שרוצה לשפר לעצמו את הפנסיה עד יומו האחרון ללא חשש.

³⁴ כיוון שבקופת גמל להשקעה חבות המס הינה רק בשלב המשיכה לחשבון ולא מדי שנה, ולכן נוצר אפקט חיובי של דחיית מס, כלומר למרות שהיננו אמורים לשלם כמס 25% מהרווח, אנו עדיין לא משלמים אותם היות ולא משכנו את הכסף, ולכן בינתיים החשבון שלי ממשיך לייצר רווחים ע"י ריבית דריבית מסך כל הרווחים, גם אלה שחייבים במס באופן תיאורטי. בצורה כזו נוצר אפקט של רווחים שחייבים במס שממשיכים לייצר רווחים, שאותם לא נשלם כמס אלא רק 25% מתוך הרווחים המיוצרים.

למען האמת אפילו אם נשקיע במסלול כללי שיספק תשואה של כ-5% נקבל תשואה שלאחר מס הינה קרובה לתשואות קרנות המורים ללא מס, ולעיתים אפילו משיגה אותם.

אלא שבכל מקרה של משיכה מקרנות המורים והשקעה עצמית בקופות גמל, יש יתרון מובהק והוא ש**כל הכסף הינו נזיל וניתן למשיכה בכל עת וללא תנאי**, וזאת בניגוד לכספים המושקעים בקרן ייעודית למורים, הנעולים בכספת (של מישהו אחר).

הערה: במידה ומדובר במורה העומד זמן קצר לפני פרישה, הנושא הינו מעט מורכב יותר, עיין הערה³⁵.

איך מורה בפועל עובר קרן השתלמות

[מומלץ להכנס לאתר גמל נט ולהתרשם מהן הקרנות שמשיגות תשואות גבוהות לאורך שנים. מי שמסתבך עם האתר יכול לקבל הסבר מסודר כאן]

א. יש ליצור קשר עם בית ההשקעות שאליו רוצים להעביר את כספי ההשתלמות, ולבקש מהם לפתוח למורה קרן השתלמות. לאחר מילוי פרטים כאלה ואחרים, נציג של אותו בית השקעות נותן "אישור הצטרפות לקרן השתלמות".

ב. לאחר שלמורה יש את האישור הנ"ל (שלמעשה מאשר שקיימת עבודה באותו מקום קרן השתלמות, שאמנם כרגע עומדת ריקה, אבל היא מעין קופסה שניתן להעביר אליה כסף) יש להיכנס לפורטל עובדי הוראה, [למלא טופס נש"מ-קרן השתלמות לעובדי הוראה](#).

ג. לשלוח את שני הטפסים הנ"ל לגזברות דרך פורטל עובדי הוראה. זהו. עיין גם בהערה³⁶.

הערות

- חשוב מאד, אם אתם משקיעים למשך כמה שנים טובות השקיעו את כספכם במסלול מניות, דבר זה יעלה את הרווחיות שלכם לאין ערוך. כפי שכתבתי, כל זאת בתנאי שמכירים בכך שאחת לכמה שנים יש מפולת בשוק, ובשום פנים ואופן לא מושכים את הכסף בזמן הירידה, אלא נותנים לו להתאושש, זה יבוא.
- לעצלנים ממש, שלא רוצים לעיין באתר גמל נט, אכתוב כאן את בתי ההשקעות המובילים ברשימה (אם כי בוודאי מומלץ לשחק עם האתר ולבדוק כל מיני דברים בצורה עצמאית):
לפני כולם בית השקעות מור (עוקף את כל האחרים בצורה משמעותית בשנים האחרונות)³⁷.
אחריו מצטופפים בצמרת: אנליסט, אלטשולר שחם, ילין לפידות, הלמן אלדובי. וכמובן יש עוד רבים טובים.

³⁵ כפי שאמרנו, למורה שמושך את כספי הקרן בשעת פרישה, הקרן מואילה בטובה לאפשר לו לקבל את כל הכסף שהופקד עבורו, כולל את ההפרשות העודפות. לכן במקרה שלו משיכה בזמן הפרישה תהיה משיכה של מלוא הכספים, בעוד שבמשיכה לפני הוא יפסיד כ-11% מהפרשות המעסיק, דבר ששקול ל-7.25% מסך הכסף בקרן. עם זאת, כזכור על פי תקנון הקרן למורה שעבר את גיל 55 (וכמובן צבר 6 שנות וותק) יש זכות למשוך ולכן גם לנייד את הכסף. במילים אחרות, מורה כזה לא מפסיד את הטבת המס של קרן ההשתלמות (במידה וינייד) אלא רק סופג את ה"תספורת" שהקרן עושה לו מפני שהעז למשוך את הכסף לפני יציאה לגמלאות. לכן היות וסכום הכסף שיקוזז לו הינו כ-11% מהפקדות המעסיק, דבר ששקול ל-7.25% מסך הכסף בקרן, למורה כזה מומלץ לעזוב את הקרן רק במידה ויהיה לו מספיק זמן להשקיע באפיק שהרווחים שבו יכסו את הקיזוז שהקרן הורידה לו. לכן למורה בשלב זה יהיה כדאי להעביר את הכסף רק במידה והוא מעוניין או יכול להשאיר את הכספים למשך כמה שנים, דבר המאפשר השקעה מנייתית שצפויה להרוויח יותר כסף מסך הסכומים שהקרן מקזזת לו.

³⁶ כשתעברו קרן השתלמות יתפנה לשכר נטו שלכם עוד כ-300-150 ש"ח בחודש, דבר זה נובע מכך שלקרן השתלמות של מורים ניתן להפריש 4.2% מהשכר ברוטו על חשבונכם, בניגוד לקרן רגילה, ששם ניתן להפריש רק 2.5%. עם זאת, היות וסכומים אלה הינם סכומים שהייתם מפנים להשקעה, חבל שתפסיקו עם זה. לשם כך יש לבקש מהנציג של המקום בו פתחתם את קרן ההשתלמות לפתוח לכם קופת גמל להשקעה, ולתת לכם טופס הוראת קבע של הפרשה חודשית לקופת הגמל. לשם תפרישו את אותם הסכומים.

³⁷ למור היה יתרון יחסי בשנים האחרונות שנובע מהעובדה שהוא עדיין בית השקעות קטן, דבר שמקנה לו כלים שלא קיימים בידי הגופים הגדולים. עם זאת, עקב הביצועים של מור יש אליהם זרימה אדירה של כסף, ובקצב זה תוך כשנתיים הם עלולים להפוך לבית השקעות גדול וכבד כמו חבריהם בצמרת. כך או כך, נכון לימים אלה, עדיין יש להם יתרון משמעותי על פני כולם.

י. כלים חישוביים ושימושיים

- [טבלאות שכר אופק חדש](#)
- [מחשבון שכר עובדי הוראה](#)
- [אפליקציה עם מחשבוני פיננסיים מגוונים](#)
- [אתר גמל נט \(האתר הממשלתי להשוואת קרנות השתלמות וקופות גמל\)](#)
- [שימוש במחשבון פיננסי קסיו- FC100V](#)
- [בחירת קרן השתלמות למורה בפורטל עובדי הוראה](#)

יא- נספח- האם כן משתלם לצאת לשבתון למי שעובד במסגרת עוז לתמורה

עם זאת, יש הטוענים שעדיין ישנם מקרים שבהם עדיין משתלם להפריש לקרן ייעודית למורים ולצאת לשנת שבתון, וזה במקרים בהם מורה עובד במשרה מלאה ברפורמת עוז לתמורה.

כזכור, ע"פ רפורמת עוז לתמורה מורה משפר את שכרו ע"י צבירת גמולי השתלמות.

במידה ומורה צובר 112 שעות השתלמות הוא זכאי לגמול השתלמות שמוסיף לו 1.2% על שכר הבסיס התואם את מצבו.

לרוע המזל, ע"פ הסכמי השכר של ארגון המורים צבירת הגמולים מוגבלת לגמול אחד בשנה ול-19 גמולים בסה"כ. עם זאת, הסכמי השכר, שעליהם חתם ארגון המורים, ומעודדים במידה מסויימת יציאה של מורים לשבתון, מאפשרים למורה שיוצא לשנת שבתון לצבור כמות גמולים ללא הגבלה במהלך שנת השבתון (אגב, במידה ומורה יוצא לחל"ת הוא לא זכאי להטבה זו מסיבות מיסטריות).

בתנאים אלה, יש הטוענים שעדיף למורה להפריש לקרן ייעודית למורים, לצאת לשבתון ולצבור גמולים שישפרו את שכרו.

אלא שטענה זו הינה מופרכת לחלוטין, מכמה סיבות:

א. גם אם נלך על המצב הקיצוני ביותר שבו מורה יוצא לשנת שבתון לאחר שש שנים מתחילת עבודתו, ועושה בשנת השבתון 13 גמולים.

כמות של 13 גמולים מצריכה 1456 שעות השתלמות (ובהתחשב בכך שהשתלמות הינה בד"כ 30 שעות, נגיע לכמעט 50 השתלמויות שמורה צריך לעבור בשנה זו).

זהו סכום שעות דמינוי ביחס ליכולות של רוב האנשים, עם זאת, נמשיך לחשב בהנחה שזה אכן המצב.

חשוב לציין, גם מורה שלא יוצא לשבתון יכול לצבור בשנה השביעית גמול, במצב זה למורה שיצא לשבתון יש 12 גמולים נוספים ביחס לזה שלא יצא לשבתון.

סכום כזה של גמולים שקול ל-14.4 אחוז נוספים שיש לו לעומת המורה השני.

עם זאת, הפער הזה הולך ומצטמצם ב-1.2% מדי שנה היות והמורה שלא יצא לשבתון ממשיך לצבור גמולים מדי שנה.

נניח שאותו מורה שלא הפריש לקרן השתלמות ייעודית למורים, אלא לקרן רגילה כנ"ל, במצב זה לאחר 7 שנים של הפרשה הוא צבר כ-100,000 ש"ח.

סכום זה הינו גבוה יותר מהתוספת שירוויח אותו מורה שכן יצא לשבתון וצבר את כל הגמולים כנ"ל, במהלך השנים שבהם המורה השני סוגר את הפער.

אלא שאותו מורה שיצא לשבתון מפסיד שני דברים משמעותיים ביותר:

1- שנת עבודה שלמה שבה הוא לא השתכר.

2- את הרווחים העתידיים על אותו כסף שהיה בקרן ההשתלמות והוא בזבז אותו.

בניגוד אליו, המורה שלא ניצל את אותו סכום, יש כסף שעובד בשבילו. בתנאים כנ"ל, לאחר 10 שנים רק אותו סכום כסף שהוא חסך בשביל לא לצאת לשבתון יהיה שווה כ- 220,000 ש"ח, ולאחר 20 שנים כ- 500,000 ש"ח.

ב. חשוב לציין שגם חישובים אלה נכונים רק למורה שיעבוד במשך כל השנים שלאחר השבתון במשרה מלאה בעוז לתמורה, בעוד שמורה שיעבוד במסגרת אחרת בחלקים ממשרתו לא יהנה כלל מהגמולים ומהיציאה לשנת השבתון.

לסיכום של עניין, ניתן לראות שיציאה לשנת שבתון לא משתלמת מבחינה כלכלית גם לפי רפורמת עוז לתמורה.

=====
כזכור, כל האמור הינו בבחינת תוכן שמיועד להשכלה לימודית בלבד ואינו מהווה ייעוץ פנסיוני/ ייעוץ השקעות. בנוסף, כל האמור כלפי קרנות ההשתלמות של ארגוני המורים הינו תחושות בטן שלי ותו לא, ולכן אין להסתמך עליו כלל, אלא מטרתו היא להפנות את המורים לבדיקה עצמאית של מכלול העובדות.
=====

לתגובות, הערות והארות: efg556214@gmail.com